

PARAULES DE VIDA

XXVIII Jornada del Malalt

Amb motiu de la Jornada Mundial del Malalt oferim alguns fragments del missatge del papa Francesc per a aquesta ocasió.

«Les paraules que pronuncia Jesús: “*Veniu a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats, i jo us faré reposar*” (Mt 11,28) indiquen el camí misteriós de la gràcia que es revela als senzills i ofereix repòs. Expressen la solidaritat del Fill de l’home davant d’una humanitat sofrent. Quantes persones pateixen en el cos i en l’esperit! Jesús diu “*veniu a mi*”, i els promet repòs i consol.»

«Jesús adreça una invitació als que saben que depenen completament de Déu i que, ferits pel pes de la prova, necessiten ser guarits. Al qui viu l’angoixa per la seva pròpia situació de fragilitat, dolor i debilitat, li ofereix la seva misericòrdia, i convida a cadascú a entrar en la seva vida per a experimentar la tendresa.»

El mateix Jesucrist «va viure l’experiència humana del patiment i va rebre al seu torn consol del Pare. Només qui viu en primera persona aquesta experiència sabrà ser consol per als altres».

«Benvolguts germans i germanes malalts: a causa de la malaltia, esteu de manera particular entre aquells que, “cansats i afeixugats”, atreuen la mirada i el cor de Jesús. D’aquí ve la llum per als vostres moments de foscor, l’esperança per al vostre desconsol. Jesús us convida a acudir a Ell... amb la seva pas-

sió, mort i resurrecció ens allibera de l’opressió del mal.»

«L’Església desitja ser cada vegada més —i el millor que pugui— la “posada” del Bon Samarità que és Crist, la casa en la que pugueu trobar la seva gràcia, que s’expressa en la familiaritat, en l’acolliment i en el consol.»

«Benvolguts agents sanitaris: cada intervenció es dirigeix a la persona malalta, on el substantiu “persona” sempre està abans de l’adjectiu “malalta”. Per tant, que la vostra acció tingui constantment present la dignitat i la vida de la persona ... Esteu cridats a obrir-vos a la dimensió transcendent, que pot donar-vos el sentit ple de la vostra professió. Recordem que la vida és sagrada i ha de ser acollida, tutelada, respectada i servida des que sorgeix fins que s’acaba. En certs casos, l’objecció de consciència és una elecció necessària per a ser coherents amb aquest “sí” a la vida.»

«En aquesta Jornada Mundial del Malalt, desitjo que, unint els principis de solidaritat i subsidiarietat, es cooperi perquè tothom tingui accés a les cures adequades per a la salvaguarda i la recuperació de la salut. Agraïxo de cor als voluntaris que es posen al servei dels malalts, que supleen en molts casos mancances estructurals i reflecteixen, amb gestos de tendresa i de proximitat, la imatge de Crist Bon Samarità.»

«Encomano a la Mare de Déu, Salut dels malalts, totes les persones que estan portant el pes de la malaltia, així com les seves famílies i els agents sanitaris.»

APUNTS PER A L’ANÀLISI

El transhumanisme: Una primera aproximació (II)

Es parteix del supòsit que l’èsser humà no és una realitat pètria, ni acabada, sinó dúctil i dinàmica, un ens *in fieri, a work in progress*, que pot millorar qualitativament, en tots els sentits imaginables, mitjançant la implementació de ginyos tecnològics incrustats en la seva mateixa naturalesa. Alguns filòsofs europeus de la vella escola humanista el desqualifiquen injustament, prestant atenció, únicament, als esperpents del transhumanisme, a les seves versions sensacionalistes, mesclades de ficció cinematogràfica i de narracions fantàstiques, sense un estatut epistemològic.

Ens proposem iniciar una sèrie d’articles sobre aquest moviment, però tota crítica, per ser ben exercida, pressuposa, necessàriament, el coneixement de la teoria que es critica, de les seves bases intel·lec-

tuals i de les seves variants, així com els arguments decisius que s’hi esgrimeixen. La crítica, en el sentit més genuïnament grec, és l’art de cercar criteris, de discernir.

Com escriu el bioeticista Gilbert Hottois (1946), «el transhumanisme ha de ser contemplat com un punt de vista legítim. La seva rellevància no és tan sols acadèmica, comercial o cultural. La seva aportació cal prendre-se-la com un dels eixos del context polític. L’imaginari especulatiu associat a la millora, influeix el ciutadà que compra i que vota: tant el món polític com el progrés han de preocupar-se i ocupar-se de les propostes transhumanistes».

Lluny de ser universitaris i investigadors marginals, els transhumanistes ocupen llocs molt rellevants de poder. N’és un particular testimoni el projecte NBIC

(Nanotechnology, Biotechnology, information Technology and cognitive Science), un projecte fet per iniciativa de la National Science Foundation (NSF) i del Departament de comerç americà (DOF), que vetlla per la convergència de les noves tecnologies amb la clara finalitat de millorar tècnicament la condició humana. En l’informe del projecte, publicat en 2002, s’hi pot llegir: «És un moment únic en la història de les realitzacions tècniques: el millorament de les performances humanes és possible mitjançant la integració de tecnologies.»

Gilbert HOTTOIS, «Humanismo, transhumanismo, posthumanismo», en *Revista Colombiana de Bioética* 8/2 (2013) 176. UW.

Francesc Torralba
Doctor en Teologia

PALABRAS DE VIDA

XXVIII Jornada del Enfermo

Con motivo de la Jornada Mundial del Enfermo ofrecemos algunos fragmentos del mensaje del papa Francisco para esta ocasión.

«Las palabras que pronuncia Jesús: “*Venid a mí todos los que estáis cansados y agobiados, y yo os aliviaré*” (Mt 11,28) indican el camino misterioso de la gracia que se revela a los sencillos y ofrece alivio. Expresan la solidaridad del Hijo del hombre ante una humanidad que sufre. ¡Cuántas personas padecen en el cuerpo y en el espíritu! Jesús dice “*venid a mí*”, y les promete alivio y consuelo.»

«Jesús dirige una invitación a los que saben que dependen completamente de Dios y que, heridos por el peso de la prueba, necesitan ser curados. A quien siente angustia por su propia situación de fragilidad, dolor y debilidad, ofrece su misericordia, e invita a cada uno a entrar en su vida para experimentar la ternura.»

El mismo Jesucristo «vivió la experiencia humana del sufrimiento y recibió a su vez consuelo del Padre. Sólo quien vive en primera persona esta experiencia sabrá ser consuelo para otros».

«Queridos hermanos y hermanas enfermos: A causa de la enfermedad, estáis de modo particular entre quienes, “cansados y agobiados”, atraen la mirada y el corazón de Jesús. De ahí viene la luz para vuestros momentos de oscuridad, la esperanza para vuestro desconsuelo. Jesús os invita a acudir a Él... con su pasión, muerte y resurrección nos libera de la opresión del mal.»

«La Iglesia desea ser cada vez más —y lo mejor que pueda— la “posada” del Buen Samaritano que es Cristo, la casa en la que podéis encontrar su gracia, que se expresa en la familiaridad, en la acogida y en el consuelo.»

«Queridos agentes sanitarios: Cada intervención se dirige a la persona enferma, donde el sustantivo “persona” siempre está antes del adjetivo “enferma”. Por lo tanto, que vuestra acción tenga constantemente presente la dignidad y la vida de la persona ... Estáis llamados a abrirnos a la dimensión trascendente, que puede daros el sentido pleno de vuestra profesión. Recordemos que la vida es sagrada y debe ser acogida, tutelada, respetada y servida desde que surge hasta que termina. En ciertos casos, la objeción de conciencia es una elección necesaria para ser coherentes con este “sí” a la vida.»

«En esta Jornada Mundial del Enfermo, deseo que, aunando los principios de solidaridad y subsidiariedad, se coopere para que todos tengan acceso a los cuidados adecuados para la salvaguarda y la recuperación de la salud. Agradezco de corazón a los voluntarios que se ponen al servicio de los enfermos, que suplen en muchos casos carencias estructurales y reflejan, con gestos de ternura y de cercanía, la imagen de Cristo Buen Samaritano.»

«Encomiendo a la Virgen María, Salud de los enfermos, a todas las personas que están llevando el peso de la enfermedad, así como a sus familias y a los agentes sanitarios.»

El Sr. Bisbe celebrà a la Catedral la Missa del dia de Nadal

Mons. Enrique Benavent celebrà la Missa del dia de Nadal a la capella de la Mare de Déu de la Cinta. Va concelebrar el rector de la parròquia del Sant Crist de la Catedral.

Després d'unes paraules de salutació del Sr. Bisbe que feien referència a la celebració del dia solemne del naixement del Senyor, s'inicià l'Eucaristia. En l'homília ens digué que la litúrgia del dia de Nadal té dues vessants: per una part les lectures ens parlen d'un gran personatge, del qual celebrem la vinguda aquest dia; en la segona vessant veiem que el missatger de Déu entra en el món naixent en un pessebre, perquè no hi havia lloc per a Ell. Que acollim en la nostra vida a Aquell que no va trobar un lloc per a nàixer i

que aquestes festes ens porten a creure més en Ell cada dia.

Abans de la benedicció final, el Sr. Bisbe ens desitjà un sant Nadal. Després vam adorar el Nen

Jesús. Que les nostres vides s'apropen cada dia més al Senyor i siguin il·luminades per la seua llum.

Maria Joana Querol Beltrán

Pinceladas navideñas en el Benicarló 2019

La llegada de Jesús inundó de alegría los corazones de Benicarló. El **teatro** con la representación festiva del evangelio del nacimiento, de quienes se preparan para la primera comunión en la Parroquia; los **cantos** desbordando alegría con el festival de villancicos en la Asociación Caudiel; la **materia** silenciosa y sonora manifestada por «el ba-

rrero» modelado paciente y artísticamente por los belenistas en el Mucbe y sus casas; la **música** fluida y armoniosa de los jóvenes artistas de la Orquesta Clásica de Benicarló en su concierto espléndido de Reyes en el Magatzem de la Mar, que junto a otras manifestaciones como el concierto navideño del Coro de la Salle fueron el manto áureo que recubrió estos

días inolvidables de las vacaciones navideñas y que tanto alegró a nuestro pueblo.

¡Cuánta alegría y paz regala ese trabajo bien hecho que se genera alrededor del Nacimiento de una nueva vida!

Felicitemos a quienes dedican tanto trabajo elaborado con el sabor y salsa de que otros gocen de su alegría. Gracias.

AGENDA

► **Dies 17 i 18.** Tortosa, al Seminari, formació permanent del clergat.

► **Dissabte 22.** Jornada interdiocesana del voluntariat de Càritas.

Celebració de la festa de la Sagrada Família a la Catedral

El 27 de desembre s'inicià a la catedral el Triduum en honor a la Sagrada Família. Els actes organitzats amb motiu d'aquesta celebració foren a càrrec de la Visita Domiciliària de la Sagrada Família, del Patronat Escolar Obrer de la Sagrada Família i de la Delegació Diocesana de Família i Vida. Els dies 27 i 28 el res del Rosari per les famílies i, a continuació, l'Eucaristia presidida pel rector de la parròquia del Sant Crist.

El diumenge dia 29, el Sr. Bisbe presidí la Missa Estacional, i en l'homília ens va convidar a dirigir la mirada a la Família de Natzaret en la que va néixer Jesús, una Família unida per la fe.

Arribat el final de la celebració de l'Eucaristia, el nostre Bisbe ens donà la benedicció solemne i ens desitjà que continuéssim vivint aquestes festes de Nadal plenes d'alegria i que vingue l'any nou ple de la gràcia del Senyor. Tot seguit vam adorar el Nen Jesús mentre s'enlairaven les notes de l'orgue amb unes nadales.

Després, com tots els anys, ens vam traslladar a l'Espai Patronat per compartir un pisolabis i una estona de conversa i amstat. Donem gràcies a Déu per la celebració i com diu la pregària del papa Francesc en aquesta Jornada de la Sagrada Família: «*Santa Família de Natzaret, feu també de les nostres famílies un lloc de comunió i un cenacle d'oració, autèntiques escoles de l'Evangelí i petites esglésies domèstiques.*»

Maria Joana Querol Beltrán

Pregària a Vinebre

Cada 27 de mes, un grupet de gent d'Ascó, Flix, Masroig, Ribarroja i Vinebre, ens trobem, a les 21 h, a la casa on va néixer sant Enric d'Ossó per fer una estona de pregària.

És un moment on l'Exposició del Santíssim dona pas a uns moments de silenci i de trobada amb Jesús Eucaristia, reflexions sobre lo que és l'Oració i les Vespres fan que sigui un temps de privilegiats.

Acabem amb una estona de compartir les nostres vivències del mes i convocar-nos fins al mes vinent.

Mn. Jordi Centelles Llop
Rector de Vinebre

LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA I SANTORAL

17. ■ Dilluns (lit. hores: 2a setm.) [Jm 1,1-11 / Sl 118 / Mc 8,11-13]. Sant Aleix de Falconieri (†1310) i els altres sis florentins fundadors dels Servents de Maria o servites (1304, OSM); sant Ròmul, mr. (302); sant Silví, bisbe.

18. ■ Dimarts [Jm 1,12-18 / Sl 93 / Mc 8,14-21]. Sant Simeó, bisbe de Jerusalem, parent de Jesús; sant Eladi (†632), bisbe de Toledo; beat Joan de Fièsole (fra Angèlic), prev. dominicà, pintor; santa Bernadeta Soubirous (†1879), vg. vident de Lourdes.

19. ■ Dimecres [Jm 1,19-27 / Sl 14 / Mc 8,22-26]. Sant Gabí, prev. i mr. (296); sant Conrad de Piacenza, eremita; beat Àlvar de Còrdova, prev. dominicà; sant Jordi, monjo.

20. ■ Dijous [Jm 2,1-9 / Sl 33 / Mc 8,27-33]. Sants Nemesi i Potami, mrs.; sant Eleuteri (s. V), bisbe; santa Amada, rel.; beat Maurici Proeta, agustinià, de Castelló d'Empúries; sants Francesc i Jacinta Marto (Fàtima).

21. ■ Divendres [Jm 2,14-24.26 / Sl 111 / Mc 8,34-9,1]. Sant Pere Damia (1007-1072), bisbe d'Òstia i doc-

tor de l'Església, card.; sant Claudi, mr.; sant Dositeu, monjo. Festa de la Misteriosa Llum de Manresa.

22. □ Dissabte [1Pe 5,1-4 / Sl 22 / Mt 16,13-19]. Càtedra de Sant Pere, apòstol, celebrada a Roma des del s. IV; santa Margarida de Cortona, rel.

23. ■ Diumenge vinent, VII de durant l'any (lit. hores: 3a setm.) [Lv 19,1-2.17-18 / Sl 102 / 1C 3,16-23 / Mt 5,38-48]. Sant Policarp, bisbe d'Es-mirna i màrtir (s. II), deixeble dels apòstols; santa Marta d'Astorga, verge i màrtir.

25 ANYS CPT

Una meravellosa experiència del que vol dir caminar junts

MN. JOAN TORRA

Mn. Joan Torra, degà de la Facultat de Teologia de Catalunya i sacerdot diocesà de Vic, participà al Concili com a vicari episcopal. Creu que l'esperit del Concili no s'hauria de perdre mai.

Què va significar per al conjunt d'esglésies de Catalunya la celebració del Concili?

La pregunta de la convocatòria —«*Esperit, què dius a les Esglésies de la Tarraconense?*»— és la pregunta de sempre. Vàrem poder experimentar que formàvem una unitat pastoral perquè teníem la missió d'adreçar-nos a un poble amb característiques comunes ben definides i diferenciades, amb problemàtiques específiques per la llengua, la història i la cultura pròpies. Era a la nostra gent a qui havíem de continuar oferint l'Evangelí de Jesucrist. En el text conciliar crec que va quedar escrit el camí que havia de donar futur a l'Església de Catalunya.

Com va ser la seva experiència personal?

Una meravellosa experiència d'Església, del que vol dir caminar junts, enraonant, dialogant, escoltant-nos i escoltant l'Esperit, en comunió. Vaig tenir el goig de poder-hi participar perquè començava en aquell moment el servei de vicari episcopal que el bisbe Josep M. Guix (acs) m'havia demanat. No en donaré mai prou gràcies a Déu! Em va fer créixer molt!

En quines línies de desenvolupament del Concili creu que caldria insistir-hi més avui?

A mi em va molt bé rellegir sovint les resolucions que fan de «davantall» de cadascuna de les quatre parts del text conciliar. Són d'una gran riquesa. Aleshores, el que ve tot seguit, s'haurà pogut dur a terme o no, en funció de moltes coses, però aquell esperit no s'hauria de perdre mai.

Diurnenge VI de durant l'any (A)

COMENTARI

Lliures per a què? Per a la vida!

Déu ens ha donat el do de la llibertat, llibertat que, fins i tot, podem fer servir per al mal: *Si tu vols, guardaràs els manaments: ets tu qui has de decidir si et mantindràs fidel*, diu la primera lectura. Però evidentment això no vol dir que sigui igual el bé que el mal. *L'home té al davant la vida i la mort: li donaran allò que voldrà*. Escollir la vida o la mort té unes conseqüències molt diferents. Per això acaba dient: *El Senyor no mana a ningú que faci el mal, ni autoritza ningú a pecar*. Déu vol que fem servir la nostra llibertat per al bé.

I Jesús a l'evangeli ens recorda la importància dels manaments: *No penseu que jo vinc a desautoritzar els llibres de la Llei i els Profetes. No vinc a desautoritzar-los sinó a completar-los*. I llavors passa revista als deu manaments però no per anul·lar-los sinó per a indicar unes exigències encara superiors. Així no és suficient *no matar*, sinó que no ens hem d'enfadar, ni hem d'insultar els germans. *I ni que et trobis ja a l'altar a punt de presentar l'ofrena, si allà et recordes que un teu germà té alguna cosa contra tu, deixa allà mateix la teva ofrena i vés primer a fer les paus amb ell*. Més important que l'ofrena és fer la pau amb els germans. I no és suficient *no cometre adulteri* sinó que *tothom que mira una dona amb mal desig, en el fons del cor ja ha comès adulteri*. I no és suficient *donar un document de divorci* sinó que *tothom qui es divorcia de la seva dona, en fa una adúltera*. I no solament *no s'han de trencar els juraments* sinó que *s'ha de dir senzillament sí quan és sí, no quan és no*. Aquesta és la saviesa de la que parla Pau, una saviesa que no és del món present ni dels dirigents que estan a punt de ser destituïts però que té com a premi: *Cap ull no ha vist mai, ni cap orella ha sentit, ni el cor de l'home somniava això que Déu té preparat per als qui l'estimen*. Som lliures, sí, però l'únic camí que porta a la vida, a l'autèntica vida, és el camí d'exigència de Jesús que termina en una felicitat inimaginable.

▶ Lectura del llibre de Jesús Fill de Sira (Sir 15,15-20)

Si tu vols, guardaràs els manaments; ets tu qui has de decidir si et mantindràs fidel. Tens al davant foc i aigua: pren el que tu vulguis. L'home té al davant la vida i la mort: li donaran allò que voldrà. La saviesa del Senyor és gran; el Senyor és molt poderós i tot ho veu. Els ulls de Déu veuen el que ell ha creat; ell coneix tot el que fa cadascú. No mana a ningú que faci el mal ni autoritza ningú a pecar.

▶ Salm responsorial (118)

R. *Feliços els qui segueixen la llei del Senyor.*

Feliços els homes de conducta irreprovable, / que segueixen la llei del Senyor. / Feliços els homes que guarden el seu pacte / i busquen el Senyor amb tot el cor. R.

Heu donat els vostres preceptes / perquè siguin observats fidelment. / Tant de bo que els meus camins no es desviïn / de guardar els vostres decrets. R.

Feu aquesta gràcia al vostre servent: / que visqui pensant en la paraula que heu donat. / Obriu-me els ulls i podré contemplar / les meravelles de la vostra llei. R.

Mostreu-me el camí dels vostres decrets, / que el vull seguir fins al final. / Feu-me entendre la vostra llei, / que la vull guardar amb tot el cor. R.

▶ Lectura de la primera carta de sant Pau als cristians de Corint (1Co 2,6-10)

Germans, als qui tenen una fe prou madura, sí que els ensenyem una saviesa, però una saviesa que no és del món present ni dels dirigents, que estan a punt de ser destituïts, sinó la saviesa enclosa en el pla que Déu s'ha proposat, amagada fins ara, però que abans de tots els temps Déu ja tenia decidida, perquè sigui la nostra glòria. Cap dels dirigents del món present no l'havia coneguda, perquè, si l'haguessin coneguda, mai no haurien clavat a la creu el Senyor de la glòria. Però, tal com diu l'Escltura: «Cap ull no ha vist mai, ni cap orella no ha sentit, ni el cor de l'home somniava això que Déu té preparat per als qui l'estimen», però a nosaltres, Déu ens ho ha revelat per obra de l'Esperit, ja que l'Esperit tot ho penetra, fins al més profund de Déu.

▶ Lectura de l'Evangelium segons sant Mateu (Mt 5,17-37)

En aquell temps, Jesús digué als seus deixebles: «Jo us dic que si no sou més justos del que ho són els mestres de la Llei i els fariseus, no entrareu pas al Regne del cel. Ja sabeu que als antics els van manar: "No matis", i tothom que mati, serà reu davant el tribunal. Doncs jo us dic: El qui s'enfadi amb el seu germà, serà reu davant el tribunal. Ja sabeu que està manat: "No cometis adulteri." Doncs jo us dic: Tothom que mira una dona amb mal desig, en el fons del cor ja ha comès adulteri. També sabeu que als antics els van manar: "No trenquis els juraments." I també: "Compleix tot allò que has jurat en nom del Senyor." Doncs jo et dic: No juris mai: Digueu senzillament sí quan és sí, i no quan és no. Tot allò que dieu de més, ve del Maligen.»

▶ Lectura del llibre del Eclesiàstic (Eclo 15,15-20)

Si quieres, guardarás los mandamientos y permanecerás fiel a su voluntad. Él te ha puesto delante fuego y agua, extiende tu mano a lo que quieras. Ante los hombres está la vida y la muerte, y a cada uno se le dará lo que prefiera. Porque grande es la sabiduría del Señor, fuerte es su poder y lo ve todo. Sus ojos miran a los que le temen, y conoce todas las obras del hombre. A nadie obligó a ser impío, y a nadie dio permiso para pecar.

▶ Salmo responsorial (118)

R. *Dichoso el que camina en la ley del Señor.*

Dichoso el que, con vida intachable, / camina en la ley del Señor; / dichoso el que, guardando sus preceptos, / lo busca de todo corazón. R.

Tú promulgas tus mandatos / para que se observen exactamente. / Ojalá esté firme mi camino, / para cumplir tus decretos. R.

Haz bien a tu siervo: viviré / y cumpliré tus palabras; / ábreme los ojos, y contemplaré / las maravillas de tu ley. R.

Muéstrame, Señor, el camino de tus decretos, / y lo seguiré puntualmente; / enséñame a cumplir tu ley / y a guardarla de todo corazón. R.

▶ Lectura de la primera carta del apóstol san Pablo a los Corintios (1Cor 2,6-10)

Hermanos: Hablamos de sabiduría entre los perfectos; pero una sabiduría que no es de este mundo ni de los príncipes de este mundo, condenados a pecar, sino que enseñamos una sabiduría divina, misteriosa, escondida, predestinada por Dios antes de los siglos para nuestra gloria.

Ninguno de los príncipes de este mundo la ha conocido, pues, si la hubiesen conocido, nunca hubieran crucificado al Señor de la Gloria. Sino que, como está escrito: «Ni el ojo vio, ni el oído oyó, ni el hombre puede pensar lo que Dios ha preparado para los que lo aman».

Y Dios nos lo ha revelado por el Espíritu; pues el Espíritu lo sondea todo, incluso lo profundo de Dios.

▶ Lectura del santo Evangelium según san Mateo (Mt 5,17-37)

En aquel tiempo, dijo Jesús a sus discípulos: «Os digo que, si vuestra justicia no es mayor que la de los escribas y fariseos, no entrareis en el reino de los cielos. Habéis oído que se dijo a los antiguos: "No matarás", y el que mate será reo de juicio. Pero yo os digo: todo el que se deje llevar de la cólera contra su hermano será procesado. Habéis oído que se dijo: "No cometerás adulterio". Pero yo os digo: todo el que mira a una mujer deseándola, ya ha cometido adulterio con ella en su corazón. También habéis oído que se dijo a los antiguos: "No jurarás en falso" y "cumplirás tus juramentos al Señor". Pero yo os digo que no juréis en absoluto. Que vuestro hablar sea sí, sí, no, no. Lo que pasa de ahí viene del Maligen.»